

När Elin Wägner välkomnas som ny medlem i Svenska Akademien.

FOTO: SVENSKA DAGBLADET / TT

Omstridd Elin Wägner i Thage G Petersons liv

BOK
THAGE G PETERSON
 ELIN I MITT LIV. OM ELIN WÄGNER OCH MITT UNGA JAG
 Carlsson

Elin Wägner var fram till sin död 1949 en betydande författare och kanske den mest omskrivna i vårt land. Hon skrev romaner, filmmanus och var en flitig opinionsbildare och journalist.

Hennes hjärtefrågor var freden (där hon var en europeisk frontfigur), kvinnans rättigheter, sexualupplysning och jordbruk utan gifter. Detta räckte gott och väl för att göra henne omstridd i det lilla smäländska samhället Berg, dit hon flyttat vid fyrtiofyra års ålder.

Om henne har förra statsrådet Thage G Peterson skrivit en bok med titeln "Elin i mitt liv. Om Elin Wägner och mitt unga jag" (Carlsson).

Den berömda författaren och den femtioett år yngre gossen blev förtrogena, de satt på bänkar under långa promenader och resonerade eller satt bara tysta.

Elin var nämligen en person som hyllade tystnaden, något hon utvecklade särskilt sedan hon blivit kväkare, "ett samfund som med den tysta andakten i centrum värnar fred, jämlikhet, enkelhet, sanning och gemenskap"

Det är lite lustigt att tänka sig denne tonåring sitta vid en femtioett år äldre kvinnas sida och lyssna. Hur mycket kunde han förstå eller ana av hennes provningar?

Hon hade svikits, lämnats av tre män, av vilken den förste, en kollega på Helsingborg-Posten, varit otrogen och där till sökt förföra hennes syster. En händelse som lämnade henne i en svår depression. Hennes nästa förälskelse slutade också den tragiskt och även där hade mannen, litteraturforskaren John Landquist varit otrogen, i äktenskapet. De fick inga barn, en bidragande orsak till äktenskapets upplösning.

Den tredje i raden var författaren Sigfrid Siwertz, även han lämnade henne. Återigen hamnade hon i en depression.

Hela livet tycks ha fört med sig svåra provningar.

Modern dog när Elin var tre år och styvmmoderns stränga beteende förmörkade även det hennes tillvaro, liksom brodern Haralds död och hennes halvsyster Ruths drunkning i Bergsjön.

1930 drabbades Elin av psykiskt sammanbrott som medförde synrubbingar. Sex år senare återkom en depression som förstärkte hennes religiositet och hon sökte sig då till

Thage G Peterson, före detta socialdemokratisk politiker är bokaktuell.
FOTO: JANERIK HENRIKSSON / TT

kväkarna. Det var verkligen en djupt märkt människa som blev den unge Thages samtalskamrat. Han var sexton år när hon 1949 gick bort.

Thage G Peterson inspirerades hela sitt liv av Elins idéer. När han som industriminister på åttioalet mötte näringslivets toppar, citerade han henne ständigt för dem och undrade varför kvinnor skulle ha sämre betalt än manliga kolleger.

Direktörerna surnade till och klagade hos Olof Palme, ville ha en uppsträckning av ministern. Palme uppmunttrade dock denne med orden "Fortsätt du att citera Elin Wägner. Det är hon värd."

Ja, Palme var ju den som med sin regering på åttiotalet kom att realisera idéer som Elin, Elisabet Thamm med flera hade lagt fram på trettio-talet.

Man brukar säga att Elin låg bortåt femtio år före sin samtid i sina teman; kvinnor, fred och det giftfria jordbruket.

Elin Wägner flyttade till Berg 1926, ett samhälle med traditionella värderingar. Många tyckte att hon var konstig, hon kunde betrakta folk både länge och väl ("glodde").

Hon tog långa promenader mitt på dan, något man inte var van vid. Och om man gratulerade henne för fina recen-

sioner av romaner och filmer, så log hon inte ens utan såg mest dyster ut. Det var givetvis inte populärt att skriva realistiska, tragiska romaner där folk i byn tyckte sig kunna känna igen sig.

När filmen Åsa-Hanna visades i Växjö var förbittringen stor, flera reste sig under föreställningen och gick.

Man såg inte personerna som fiktiva figurer utan som förmät "verkliga".

Emellertid tyckte Elin Wägner trots dessa upprörda känslor kring sin person ha funnit sin plats i byn.

Hon bildade till exempel en hembygdsförening, hon kom in i fullmäktige på en lista av partifria ledamöter och satt där ett par år och gjorde så gott hon kunde för de sämre lottade, även på det rent personliga planet.

Hon hjälpte fattigt folk trots att hon alls inte var så välbärgad som skvallret ville låta på skina.

Troligen fick hon det bättre sedan hon 1944 valts in i Svenska Akademien, den första kvinnan efter Selma Lagerlöf. Boken är intressant läsning även för den som känner väl till Elin Wägner, dess vinkel med en tonårspojke som vittne är inte alls dum.

PER RUNESSON

Ett mycket värdigt avsked

MUSIK

LILL LINDFORS

IDUN, UMEÅ

★★★★★

Publik: Stor (låt vara att de bakre raderna gapar tomma).
Längd: Två timmar.
Bäst: "Tillsammans är ett sätt att finnas till", "Jag vill nå dig" och "Om du nånsin kommer fram till Samarkand".
Sämst: Varför bara ett extranummer?

När en artist pratar om avskedsturné bör påståendet tas med en nypa salt.

Möjligen är det fråga om önsketänkande från min sida – Lill Lindfors har trots allt fyllt 81 och stått på scenen sedan slutet av 1950-talet – men det vore synd om denna oförtröttliga och självlysande underhållare upphör med att konserterna.

Måndagens välbesökta show i Umeå stärker mig i min övertygelse: Lill Lindfors har ännu kvar en osviklig pondus och tajming i såväl sång som melansnack.

Understödd av en kvartett utmärkta musiker – den fingerfärdiga gitarristen Mats Norrefalk och Claes Cronas jazziga trio – bjuder hon frikostigt och uppsluppet på guldorn och anekdoter från en lång, omfångsrik karriär.

Inledande "Musik ska bygga utav glädje" må vara en smula ostyrig, fast den lanserar i gengäld en lössläpplighet som kommer att prägla merparten av konserten. Växlan-

Lill Lindfors gästade Umeå med sin turné.

FOTO: PRESSBILD

det mellan fyndigt formulera-de stycken (däribland "Ägget" och "Om jag nån gång blir rik", textsatta av framlidna samarbetspartnern Björn Bar-

lach) och spröd samba eller bossa ("Jag vill nå dig", "Jag tycker inte om dig") förenas efterhand med bluesiga, vokaljazziga och visbetonade al-

ster, utan att helhetsintrycket grumlans av den genremässiga bredden.

Redan omnämnde Mats Norrefalk ges dessutom gott om

utrymme att briljera som instrumentalist, bland annat i en venezuelansk vals, och dennes tonalitet som gitarrist lämpar sig väl för det medley som följer på en kärleksförklaring till jazzstaden Umeå (med namndroppande av både Lasse Lystedt och Berndt Egerblad).

Allt träffar inte rätt – Taubetolkningen "Invitation till Guatemala" är lite trubbig och emellanåt tappar Lill Lindfors texttråden – och det mesta har vi förstås hört förut (inklusive de tillbakablickande berättelserna, som den om mötet med den betydligt kortare charmörsångaren Charles Aznavour). Men det betyder föga, när värmen i och mellan framförandena är så påtaglig.

För även de mest bekanta repriserna levererar Lill Lindfors med den säkerhet som endast verkligt rutinerade estradorer besitter.

Och de känslostarka balladerna – Torstein Bergmans "Om du nånsin kommer fram till Samarkand", den närmast obligatoriska "Du är den ende" och sången som namngett turnén, den rörande "Tillsammans är ett sätt att finnas till" – gör det motiverat att kalla detta för ett mycket värdigt sceniskt avsked.

TEXT

Henrik Lång

090-17 59 00
 redaktionen
 @folkbladet.se

Med absolut gehör för barnpubliken

SCEN

DET FARLIGA

ÖGONBLICKSTEATERN

Dramatiker: Malin Axelsson
Regi: Johanna Salander
Kostym, scenbild: Anna Eliasson
Ljus: Jonas Olsson
Musikkomposition: Min Stora Sorg
Medverkande: Sara Gallardo, Klara Wenner Tångring och Emil Grudemo El Hayek

Går det att leka fantasilekar fast du fyllt tio och skolgårds-snacket säger att du är för stor för barnsligheter?

"Självklart", hävdar föräldern som tycker att barn ska få vara barn.

"Cringe no!", förklarar 10-åringen som gärna leker, men vet att det är en sak för den lilla krets som är du och vännen.

Just där i spänningsfältet mellan att vara liten och stor, på randen till tonår och frilögelse, rör sig Ögonblicksteaterns nya föreställning: "Det farliga".

För manuset svarar Malin Axelsson, en av Sveriges intressantaste dramatiker och

regissörer och visst lever hon upp till de högt ställda förväntningarna – "Det farliga" är på många sätt en ypperlig text med sitt absoluta gehör för mellanstadiepubliken och deras känslösvärld.

I centrum finns Ebba och Ann som, i brist på bättre lekkamrater, hittar varandra på en semestertom innergård.

Några inledande vita lögnen om vilka de är och vad de heter växer till två dramatiska tvåloperakarakterer där en olycklig Ebba lever bland spökerna i ett slott i Canterbury, medan Ann är lyxliresare i LA, men med en slempropp till make som dessutom är otrogen.

I periferin finns den vuxne grannen som (ovetandes) axlar fantasilekens alla manliga roller och snart är bollar i rullning som sätter Ann och Ebbas vänskap på prov.

Upplag för dramatik, med andra ord och massor av igenkänning för oss som fantiserade fritt och läste sockerstinn kioskomantik med lika stor

Sara Gallardo, Klara Wenner Tångring, Emil Grudemo El Hayek i Ögonblicksteaterns "Det farliga".

FOTO: JOHAN GUNSEUS

inlevelse som "Jane Eyre" när vi var i samma ålder som Ann och Ebba.

Dagens mellanstadieungar hittar säkerligen sin vardagsdramatik annorstädes, men frågeställningarna lever vidare över generationsgränserna: Vem är jag? Vad ska jag bli? Är

jag något att ha? "Det farliga" ställer sig mitt i det där kittlande, dubbla utan pekpinnar och goda råd, de målar en tavla av hur det kan vara och lämnar tolkningen till oss andra.

Ögonblicksteatern är duktiga på att knyta spännande personer till sina scenprojekt:

Scenografin, med sin höghuskullis och projektioner, ramar in berättelsen fint precis som musiken av kritikerrosade Min Stora Sorg.

Ett lika stort lyckokast är scenens kompisduo. Med Sara Gallardo och Klara Wenner Tångring som den pådrivande Ann och hennes försiktiga vän Ebba som vill, men inte vågar – blir pjäsens barn både trovärdiga och intressanta.

En ypperlig sparringpartner har de i Emil Grudemo El Hayek som gör föreställningens manliga slemproppar med en inoljade humor, som klippt och skuren för tjejernas fantasilekar.

TEXT

Elin Axelsson

090-17 59 00
 elin.axelsson
 @folkbladet.se

